

Actitud contemplativa en la cura de la casa comuna

Dij, 17/09/2020 per Papa Francesc

[Les homilies del papa Francesc](#)

Audiència General 16 de setembre 2020

Estimats germans i germanes, bon dia!

Per sortir d'una pandèmia, hem de tenir cura de nosaltres i cuidar-nos els uns als altres. Hem de donar suport als que tenen cura dels més febles, dels malalts i de la gent gran. Hi ha el costum de deixar de banda les persones grans, d'abandonar-les: és dolent això. Aquestes persones - ben definides amb la paraula espanyola "cuidadores", els que atenen els malalts - tenen un paper essencial en la societat actual, encara que sovint no reben el reconeixement i la retribució que mereixen. Tenir cura és una regla d'or del nostre ésser humà, i comporta salut i esperança (cf. Enc. [Laudato si'](#) [LS], 70). Tenir cura dels malalts, dels necessitats, dels que estan abandonats: aquesta és una riquesa humana i també cristiana.

També hem de tenir aquesta cura de la nostra casa comuna: la terra i totes les criatures. Totes les formes de vida estan interconnectades (cf. [ibid.](#), 137-138), i la nostra salut depèn de la dels ecosistemes que Déu ha creat i dels quals ens ha encarregat que ens en cuidem (cf. *Gen* 2,15). Abusar-ne, en canvi, és un pecat greu que perjudica, que fa mal i que fa emmalaltir (cf. [LS](#), 8; 66). El millor antídoto contra aquest ús impropï de la nostra casa comuna és la contemplació (cf. [ibid.](#), 85; 214). Però per què? No hi ha una vacuna contra això, per la cura de la casa comuna, per no deixar-la de banda? Quin és l'antídoto contra la malaltia de no tenir cura de la casa comuna? És la contemplació. «Quan no s'aprèn a aturar-se per admirar i apreciar la bellesa, no és estrany que tot es transformi en un objecte d'ús i abús sense escrúpols» ([ibid.](#), 215). També en un objecte de "fes servir i llença". Tanmateix, la nostra casa comuna, la creació, no és un mer "recurs". Les criatures tenen un valor en elles mateixes i «reflecteixen, cada una a la seva manera, un raig

de la infinita saviesa i bondat de Déu» (*Catecisme de l'Església Catòlica*, 339). Aquest valor i aquest raig de llum divina s'han de descobrir i, per descobrir-lo, cal callar, cal escoltar, cal contemplar. La contemplació també cura l'ànima.

Sense contemplació, és fàcil caure en un antropocentrisme desequilibrat i ple de supèrbia, el "jo" al centre de tot, que sobredimensiona el nostre rol d'éssers humans, posicionant-nos com a dominadors absoluts de totes les altres criatures. Una interpretació distorsionada dels textos bíblics sobre la creació ha contribuït a aquesta visió equivocada, que condueix a l'explotació de la terra fins a sufocar-la. Explotar la creació: això és el pecat. Creiem que som al centre, pretenent ocupar el lloc de Déu i així arruïnem l'harmonia de la creació, l'harmonia del pla de Déu. Ens tornem depredadors, oblidant la nostra vocació de guardians de la vida. Certament, podem i devem treballar la terra per viure i desenvolupar-nos. Però el treball no és sinònim d'explotació, i va sempre acompanyat de cura: llaurar i protegir, treballar i cuidar... Aquesta és la nostra missió (cf. *Gen 2,15*). No podem esperar continuar creixent a nivell material, sense tenir cura de la casa comuna que ens acull. Els nostres germans més pobres i la nostra mare terra gemeguen pels danys i les injustícies que hem provocat i exigeixen una altra ruta. Ens reclamen una conversió, un canvi de camí: tenir cura també de la terra, de la creació.

Per tant, és important recuperar la dimensió contemplativa, és a dir mirar la terra, la creació com un do, no com una cosa que s'ha d'explotar per obtenir-ne beneficis. Quan contemplem, descobrim en els altres i en la natura alguna cosa molt més gran que la seva utilitat. Aquí hi ha el nucli del problema: contemplar és anar més enllà de la utilitat d'una cosa. Contemplar la bellesa no vol dir explotar-la: contemplar és gratuïtat. Descobrim el valor intrínsec de les coses que Déu els ha donat. Com han ensenyat tants mestres espirituals, el cel, la terra, el mar, totes les criatures tenen aquesta capacitat icònica, aquesta capacitat mística de posar-nos en contacte amb el Creador i a la comunió amb la creació. Per exemple, Sant Ignasi de Loiola, al final dels seus Exercicis espirituals, ens convida a realitzar la "Contemplació per arribar a l'amor", és a dir a considerar com Déu mira les seves criatures i alegrar-se amb elles; a descobrir la presència de Déu en les seves criatures i, amb llibertat i gràcia, estimar-les i cuidar-les.

La contemplació, que ens condueix a una actitud de cura, no és mirar la naturalesa per fora, com si nosaltres no estiguéssim immersos en ella. Però nosaltres som dins de la natura, formem part de la natura. Més aviat es fa des de dins, reconeixent-nos com a part de la creació, fent-nos protagonistes i no simples espectadors d'una realitat amorfa que només es tractaria d'explotar-la. Qui contempla d'aquesta manera queda sorprès no només pel que veu, sinó també perquè se sent part integrant d'aquesta bellesa; i també se sent cridat a guardar-la, a protegir-la. I hi ha una cosa que no devem oblidar: qui no sap contemplar la natura i la creació, no sap contemplar les persones en la seva riquesa. I qui viu per explotar la natura, acaba explotant les persones i tractant-les com a esclaus. Aquesta és una llei universal: si tu no saps contemplar la natura, serà molt difícil que sàpigues contemplar la gent, la bellesa de les persones, el germà, la germana.

Els que saben contemplar, es posaran a treballar més fàcilment per canviar el que produeix degradacions i danys a la salut. Es comprometran a educar i promoure nous hàbits de producció i consum, per contribuir a un nou model de creixement econòmic que garanteixi el respecte a la casa comuna i el respecte a les persones. El contemplatiu en acció tendeix a convertir-se en guardià de l'entorn: és bonic

això! Cadascun de nosaltres ha de ser el guardià de l'entorn, de la puresa de l'entorn, intentant combinar el coneixement ancestral de les cultures mil·lenàries amb els nous coneixements tècnics, de manera que el nostre estil de vida sigui sempre sostenible.

Finalment, *contemplar i preocupar-se*: hi ha dues actituds que mostren la manera de corregir i reequilibrar la nostra relació d'éssers humans amb la creació. Moltes vegades, la nostra relació amb la creació sembla ser una relació entre enemics: destruir la creació en benefici meu; explotar la creació per al meu avantatge. No oblidem que això es paga car; no oblidem aquella dita castellana: "Déu perdona sempre; nosaltres perdonem a vegades; la naturalesa no perdona mai". Avui he llegit en el diari que aquelles dues grans glaceres de l'Antàrtic, prop del Mar d'Amundsen estan a punt de caure. Serà terrible, perquè el nivell del mare creixerà i això portarà moltes, moltes dificultats i tants mals. I per què? Pel sobreescalfament, per no haver tingut cura de l'ambient, per no haver cuidat la casa comuna. En canvi, quan tenim aquesta relació - em permeto de fer servir la paraula - "fraternal" en sentit figurat amb la creació, ens convertirem en guardians de la casa comuna, guardians de la vida i guardians de l'esperança, guardarem el patrimoni que Déu ens ha confiat per tal que també en puguin gaudir les generacions futures. I algú pot dir: "Però jo ho faig així". El problema no és com tu ho fas avui - això ho deia un teòleg alemany, protestant, bravo: Bonhoeffer - el problema no és com tu ho fas avui; el problema és: quina serà l'herència, la vida de les generacions futures? Pensem en els fills, en els nets: què els deixarem a ells, si nosaltres explotem la creació? Vetllem aquest camí, així serem "guardians" de la casa comuna, guardians de la vida i de l'esperança. Guardem el patrimoni que Déu ens ha confiat, per tal que en puguin gaudir les generacions futures. Penso de manera especial en els pobles indígenes, pel quals tots tenim un deute d'agraïment - també de penitència, per reparar el mal que els hem fet. Però penso també en aquells moviments, associacions, grups populars, que es comprometen a protegir el propi territori amb els seus valors naturals i culturals. Aquestes realitats socials no són sempre apreciades, a vegades fins i tot es veuen obstaculitzades, perquè no produeixen diners; però en realitat contribueixen a una revolució pacífica, que podríem anomenar la "revolució de la cura". Contemplar per curar, contemplar per guardar, guardar-nos a nosaltres, la creació, els nostres fills, els nostres nets i guardar el futur. Contemplar per curar i per guardar i per deixar una herència a la generació futura.

No podem però delegar-ho en alguns: això és la responsabilitat de tot ésser humà. Cadascun de nosaltres pot i ha de ser un "guardià de la casa comuna", capaç de lloar Déu per les seves criatures, de contemplar-les i de protegir-les.

Traducció: Josep M. Torrents